

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliae Catholicae De Sacris Arcanis Deiparæ Mariæ Et Iosephi

Cum quadruplici Indice

Cartagena, Juan de

Coloniae Agrippinae, 1613

Homilia Decimatertia. Ingenti animi conceptionum copia, multiplicique sacræ Scripturæ eruditione elucidantur verba illa: Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundum verbum tuum: vbi de obedientia, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51414](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51414)

Christi ei contulerunt, nec ipse ex vi illius
prodiit similis Spiritui sancto, aut toti
Trinitati, & ideo neutri conuenire potest
esse patrem Christi, docuit hanc doctri-
nam Angelicus Doctor 3. p. q. 32. art. 2. in
hæc verba: Dicendum, quod Christus conce-
ptus est de Maria Virgine materiam ministrā-
te in similitudine speciei, & ideo dicitur filius
eius. Christus autem secundum quod homo con-
ceptus est de Spiritu S. sicut de actiuo prin-
cipio, non tamen secundum similitudinem spe-
ciei, sicut homo nascitur de patre suo, & ideo
Christus non dicitur filius Spiritus sancti: idq;
satis explicauit Angelus, cum prolatis il-
lis verbis: Spiritus sanctus superueniet in te,
& virtus Altissimi obumbrabit tibi: conti-
nuò subiunxit: ideoque, & quod nasceretur ex
te sanctum, vocabitur filius Dei: non dixit:
filius Spiritus sancti, nec filius Trinitatis,
sed Dei: scilicet Patris: Cui cum Filio, &
Spiritu sancto sit honor, & gloria in sæ-
cula sæculorum, Amen.

HOMILIA XIII.

Ingenti animi conceptionum copia,
multiplicique sacra Scriptura eru-
ditiōe elucidantur verba illa: Ec-
ce ancilla Domini, sicut mihi secun-
dum verbum tuum, ubi de obedi-
entia, humilitate, & fortitudine Vir-
ginis per multa traduntur.

VM satis exploratum,
ac manifestū sit, po-
tuisse Spiritum san-
ctum Christi conce-
ptionem in virgineo
Mariæ vtero perfecere,
absque Mariano
assensu, nō potest mysterio vacare, quod
non aliter eam perfecere, quàm Virginis
interueniente consensu. Sanctus Augu-
stinus serm. de Natiuit. Domin. necnon
D. Thomas 3. p. q. 30. aiunt, quod, quia
in omni matrimonio requiritur non so-

lum consensus viri, sed & sceminae, ideo
in celebratione matrimonij Verbi diuini
cum humanitate, & Christi cum Ecclē-
sia, quorum meminit sponsa dicens: In Cant. 3.

die desponsationis illius, & in die letitiæ cor-
dis eius: oportebat, vt non solum ex parte
Verbi diuini, sed & naturæ humanæ, cu-
ius vicem gerebat Virgo, consensus ad-
flet. Id etiam eleganter, vt assolet D. Chry-
sologus his verbis dixit: Ad Virginem
Deus aligerum portiosem mittit; nam dat
arham, dotem suscipit, qui fert gratiam, fidem
refert, & tradit, munere virtutis, qui mox
virginis consensus resoluit sponsonem. Sed
præter hanc rationem, tres ad idem præ-
cipuæ occurrunt; prima, quia sicut Deus
per gratiam suam, tametsi efficacissimā,
nullam personam ratione vtentem ad
amicitiam suam sine consensu illius per-
trahit, ita cum per hoc mysterium B.
Virgo ad singularissimam cum Spiritu
sancto amicitiam, & coniunctionem in-
eundam eleuaretur, vt potè, quæ speciali
ratione futura erat eius sponsa, & con-
sors ad Christi generationem efficien-
dam, certè ad suauem Dei prouidentiam
pertinebat, vt liberum Mariæ expectaret
consensum: vnde Rupert. lib. 1. in Can-
tica, & eruditissimus Gulielmus, interpre-
tantes verba illa: Osculetur me osculo oris
sui: aiunt, per illa significasse beatā Vir-
ginem consensum, quem adhibuit ad
Verbi Incarnationē in proprio vtero per-
ficiendam: verba Gulielmi hæc sunt: In-
carnandus Dei Filius præmisit ad eam vnum
ex familiaribus suis, vt consensum, & coopera-
tionē eius flaguaret; quippè nolebat omnipotēs
sue Incarnationis miraculum operari in ipsa,
non cooperante ipsa; nec carnem volebat assu-
mere ex ipsa, nō dante ipsa; nō sic olim, non sic,
quando immisit soporem in Adam, vt de cor-
pore nesciētis tolleretur, vnde illi mulierem for-
maret. hæc ille. Secunda ratio, quia, cum
Incarnationis arcanū fuerit Deo omniū
opus gratissimum, oportebat, vt coopera-
tio Virginis ad Christi cōceptionem esset
spontanea, & libera, vt sic Deo gratior ex-
isteret: Hilarem enim datorem diligit Deus,

D. Chrysol.
serm. 140^a

Rupertus.

coacta autem obsequia, & per vim extorta patum, vel nihil, ei ardent. vnde D. Ambrosius super cap. 1. Lucae eleganter dicit; Nec sanè ita operatur Deus in electis suis, vt artifex in materia inanimata, & insensibili: requirit enim ille assensum nostrum, quem etiam Angelus ex Virgine affectus est; cum illa dixit: ecce ancilla Domini. Accedit ad hæc, quod beneficium nõ conferretur inuito, vt docuerunt Iuriconsulti in

Iuriconsult.

l. inuito ff. de reg. iur. oportebat igitur, vt B. Virgo consentiens, dignitatem Matris Dei acceptaret. Tertia ratio sit: quia, conueniens erat, vt sicut humani generis ruina non sine assensu foeminae accidit, ita, nec eiusdem restauratio absque foeminae consensu perficeretur; ita adnotauit S. Petrus Chrysol. serm. 142. dicens: *Au-
stus, agi, vt homo cuiuslibet iisdem, quibus delapsus fuerat ad mortem, rediret ad vitam, agit cum Maria Angelus, quia cum Eva Angelus egerat de ruina, vt nostræ perditionis conueniens nostræ reparacionis principium responderet: immò B. Petrus Damianus, his ad iunxit: Per ipsam, & in ipsa, & de ipsa totum hoc faciendum decernitur, vt sicut sine illa nihil factum, ita sine illa nihil relictum sit.*

*S. Petrus
Chrysol.*

Quarta tandem ratio sit, idèd voluisse Deum, non aliter, quàm dependentes ex Virginis consensu incarnari, vt sic tantæ Virgini obligatores debitores nos omnes constitueret, videntes, ex eius voluntate nostram omnium salutem pendisse: hanc certè rationem perpendebat

*D. Bernard.
homil.*

D. Bernardus, cum dixit: *Exspectamus & nos, & Domina, verbum miserationis, ecce offertur tibi preteritum saluus nostræ; statim liberabimur, si consensu, hoc totus mundus tuis genibus prouolutus expectat, ex ore tuo dependent redemptio captiuorum; responde ergo verbum, quod terra, quod inferi, quod expectant superi.* & ibidem etiam alia subdit

Ibidem.

B. Inacodus mellifluo eius calamo digna: Exspectat Angelus responsum, expectamus, & nos, & Domina, verbum miserationis, quos miserabiliter premittit sententia damnationis. In sempiterno Dei verbo facti sumus omnes, & ecce morimur: in tuo breui responso sumus re-

*ficiendi, vt ad vitam reuocemur. Hoc supplicat à te (ò pia Virgo) flebilis Adam cum misera sobole sua, exul de paradiso, hoc Abraham, hoc David, hoc ceteri flagrant patres sancti, hoc totus mundus tuis genibus prouolutus expectat; & Domina, responde verbum, quod terra, quod inferi, quod expectant & superi; Ipse quoque omnium Rex, & Dominus, quantum concupiscit decorem tuum, tantum desiderat & responsionis assensum: hæcenus D. Bernardus, quibus non dissimilia habet Augustinus serm. de Natiuitate ubi inquit: *Responde iam virgo sacra, assensum tuum Angelus preestolatur, Deus in porta est, Angelum, quem moraris, expectat, ò beata Maria; aculum omnium captiuum, tuum deprecatur assensum, te Deo mundus sine fidei obsequio facit, per te parentum suorum iniurias abstergi deprecatur, hæc Augustinus. Videat mihi nunc videre Deum tunc temporis scilicet celesti iam innitentem, & descensum in terras parantem, quemadmodum Iacob olim illum Genes. 28. vidit, vt legimus Genes. 28.**

Cæterum, iam explicare exordiamur sacratissima illa verba, quibus B. Virgo consensum suum expressit: *Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundum verbum tuum.* Inter alias Virginis virtutes, duæ præsertim in propositis verbis mirum in modum effulgent, Obedientia nempe, & Humilitas, & quidem Obedientiam satis indicat verbum illud: *Ecce: quod magnam animi promptitudinem ad superioris mandatum exsequendum præferret, vt non obscure demonstrat illud Balaam, qui ad Regem Balac respondit: Ecce adsum: & illud Samuelis, qui ter à Domino vocatus, & totidem ab Hei sacerdote accersitus, occurrit, dicens: Ecce ego Domine, necnon illud Isaie in persona Christi dicitur: Tunc dixi: ecce venio. Quare, sicut olim, vt 1. Regum 25. legimus, quando nuntius Dauid ad Abigailem missus, vt certiore illam faceret, electam esse in uxorem Regis, ipsa respondit: *Ecce famula tua, sit in ancillam, vt lauet pedes seruorum Domini mei: ita beata Virgo Angelo annuncianti sibi, in matrem Dei electam esse**

esse, subito animi promptitudine respon-
dit: *Ece Ancilla Domini*. Quam Virginis
obedientiam prefigurant in aures, quas
Eleazar dedit Rebecca, futuræ Isaac
sponsæ, quàm coïssa: Mariæ typum ges-
sisse, sicut, & Isaac Christi figuram præ-
tulit. Theophylactus ingeniosè hæc ver-
ba elucidans: *Ece ancilla Domini*, ut prom-
ptissimam Virginis obedientiam com-
mendaret, in persona eius ait: *Ece, tabula
sum pictoria, pingat pictor, quod voluerit*: qua-
si diceret: instar tabulæ, parata sum ad re-
cipiendam quancunq; imaginem, quam
cœlestis pictor in me delineare, aut effin-
gere voluerit: quod sanè re ipsa ita conti-
git; nam, cum æternus Pater diuinam i-
maginem, hoc est, filium suum, qui *imago
est bonitatis, & figura substantiæ illius*, in vtro
Mariæ impicisset, eam ipsa libentissimè
suscepit, & purpureum carnis calorem ei
communicauit, humana carne illam in-
duens. Ad hæc, inter omnes insignes di-
uinæ voluntati obtemperantes, quasi mi-
raculum, & portentum obedientiæ, sacra
volumina referunt Abrahamum, cui cum
Dominus diceret: *Exi de cognatione tua,
& de domo patris tui*: ille, sine vlla hæsita-
tione, discessit, & ante Euangelij tempus
Euangelica iam mandata seruauit, cum,
ut placeret Deo, nec patrem, nec domum,
nec patriam relinqueret, & dubitauit. Postea
præcipitur illi, ut corpori suo, & suorum
Circumcisionis vulnus instigat, libens il-
le acquiescit, iubetur, ut filium ex ancilla
susceptum cum matre eiciat, non con-
tradicit; postmodò imperatur, ut Isaac,
quem iuxta scripturæ testimonium valde
diligebat, immolandum, & occidendum
Deo offerat: *Tolle (inquit) filium tuum v-
nigenitum, quem diligis Isaac, & vade in ter-
ram visionis, atque ibi offeres eum super vnum
montium, quem monstrauero tibi*: hoc verò
iuxta expositionem D. Chrysostomi, di-
ctum fuit, ut ex charitatis, & dilectionis
admonitione, & nominis recordatione,
tentationis pondus accumularetur, & pa-
ternus affectus torqueretur ex memoria
promissionis, cum antea Deus dixisset ad

eum: *In Isaac vocabitur sibi semen*. vnde
Hugo Victorinus egregiè inquit: *Hoc
Deum intendebat, ut magis, ac magis accende-
ret carnalem amorem patris erga filium; ut
postea proponat amorem Dei suo carnali amo-
ri, & cum vincet, gloriosior esset victoria*.
Quod si vera esset sententia quorundam
Hebræorum (referente Nicolao de Ly-
ra) affectentium, non vnum præceptum,
sed plura Abraham fuisse imposta à Deo,
inde etiam commendabilior redditur eius
obedientia: autumant illi, quod Domi-
nus primò dixit Abraham: *Tolle filium tuum*:
& quod ipso Abrahamo respondente: *para-
ratus sum obedire*, sed cum duos filios
habeant, de quonam præceptum intelli-
git? Dominus secundò dixit: *de vnige-
nito*. Ipso autem adhuc respondente: *qui-
libet est vnigenitus matris suæ*: Dominus
tertiò dixit: *quem diligis*: & ipso adhuc re-
spondente: *utrumque diligo*: Dominus
iterum dixit: *Tolle Isaac*: & hoc totum i-
dèd factum esse contendunt Hebræi, ut
ex pluribus responsionibus ad obedi-
endum, maiorem Abraham suę obedientiæ
mercedem reciperet.

Cæterum, quomodo cum que res se ha-
beat, licet celebris, & æterna memoria di-
gna fuerit Abraham obedientia, cum ea
tamen, quam B. Virgo præstitit, minimè
venit comparanda: tum, quia, quemad-
modum maior, & dignior censetur obe-
dientia, quæ Regi à Regina exhibetur,
quàm illa, quæ à famulis eidem præsta-
tur, ita Mariæ obedientia, quæ genitrix
Dei, & Regina cœli electa erat, mirè in-
modum excedit eam, quam famulus Dei
Abraham ei exhibuit: tum, quia, si in eo
valde effulset Abrahami obedientia, ut fi-
lium, quem diligebat, Isaac Deo in sacri-
ficium offerret, Maria filium, quem in-
comparabiliter ardentiori amore profe-
quebatur, quàm Abraham natum suum
Isaac, in mortem tradere non dubitauit:
Tum, quia, si Abraham obtulit morti fi-
lium suum, ipse tamen mortis debitor
erat, quia per peccatū introiuit mors in
orbem, & nos omnes cōstituit eius debi-
tores;

tores; vnde Paulus dixit: *Statutum est hominibus semel mori*: at beata Virgo, obtulit filium, minimè mortis debitorem, sed inter mortuos liberum, vt dixit Dauid.

Psal. 87.

Cum igitur beatissima Virgo, quando angelicæ legationi assensum præbuit, in præparatione animi esset ad offerendum mortis filium suum mox concipiendum, ex dono namque prophetiæ, & ex assidua sacrarum literarum lectione apertè cognouerat, Christum Dominum crudeli mortis genere interficiendum fore; certè, ex quo protulit illa verba: *Ecce ancilla Domini*: quibus consensum suum expreflit, exinde diuinæ voluntati obsecundans, diræ Crucis morti libentissimo animo filium obtulit.

Luca 1.

Sed iam profundam humilitatem,

quam B. Virgo his verbis ostendit, latius cõtemplemur; magnitudinem huius humilitatis perpendens Rupertus Abbas, in

Ruper. Abb.

libr. 1. in

Cant.

persona B. Virginis, ait: *Nolite incumbere mihi, vt explicem, quantam in me humilitatem vobis, & huic corde inuenerit, non possum eloqui, non possum verbis consequi, res ista non est effabilis*: si ergo tanta est huius humilitatis profunditas, vt nec Mariane menti sit plenè, & vnde quaque perspecta, mirandum cerè non erit, si de ea pro dignitate non disseruerimus; at, si non pro meritis, & dignitate, pro modulo tamen nostro, ab eius laudibus, & præconijs abstinendum non est (humili enim Mariæ, humili sermone de eis humiliter pertractasse nõ displicebit) Beata Virgo, cum alioquin multis diuinis charismatibus locupletissima esset, hac industria, cœlitus edocta, vt se humiliaret, utebatur: considerabat se, ex parte sui, non ex parte donorum Dei, & sic agnoscebat ex se ipsa nihil esse, & quod quidquid præclari habebat, ex diuino munere acceptat. vnde rectè Vatablus, vbi nostra Vul-

Vatabl. sup.

cap. 1. Luca.

gata legit: *Respexit humilitatem ancillæ suæ*: ipse perdoctè vertit: *Respexit nihilitatem ancillæ suæ*: cum enim ipsa recipere deberet in vtero suo illum, de quo Diuus Paulus dixit: *Exinanuit semetipsum,*

Philip. 2.

formam serui accipiens: ipsa certè, vt ei se coaptaret, & contemperaret, se etiam exinanuit, & quantum est ex se, quasi nihilum se reputauit, cum humili Dauide

dicens Psalmo 38. *Substantia mea, quasi nihilum ante te*. Satis tritum est illud Aristotelis 2. Physicorum, asserentis, locum debere proportionati locato; vt ergo esset beata Virgo aptus, condignus, & proportionatus locus ad recipiendum in se eum, qui habet esse per essentiam, opus fuit, vt ipsa se reputaret tanquam nihilum. ad cuius maiorem intelligentiam aduertere oportet, Philosophos duo infinita reperisse; vnum, positium, quod est, Deus; aliud priuatiuum, quod est ipsum nihil, seu non ens, hoc enim infinitatem priuatiuum importat, quatenus dicit negationem omnis entitatis, tam finitæ, quàm infinitæ: ad hoc ergo, vt beata Virgo, quoad fieri posset, diuino spiritu afflante se aptum, atque proportionatum locum ad recipiendam infinitatem Dei maiestatem redderet, priuatiua illa infinitate se induit, quasi nihilum se esse agnoscebat, & ideo hac humiliter cogitatione vilescens, in illa verba prorupit: *Ecce ancilla Domini*. Atque huc etiam facit, quod Deus olim in figuram huius Exodi 27. iusserat, Altare sibi præparari, quod inane esset, & concauum, sic enim ait sacer textus: *Non solidum, sed inane, & cauum*, intrinsecus facies illud, sicut tibi in monte monstratum est: non secus, cum beata Virgo sacrum futurum esset altare, & ara, Spiritus sancti oleo vincta, oportebat quidem per humilitatem, qua tanquam nihilum, se reputaret, inanem, & cauum esse, vt in ea immaculati Agni Christi Domini facerrima victima pro nobis immolanda collocaretur; ad id ergo præstandum seruam se appellat, quæ mox mater Dei futura erat. Celsus Rodiginus lib. 7. lectionum antiquarum refert, sententiam fuisse omnium sapientium, seruitutem inter temporalia mala, esse omnium pessimum, & abiectissimum, eo, quod mancipia non sui iuris

Psal. 38.
Aristot. 2.
Physic.

Exod. 27.

Celsus Rod.

dig.

iuris sunt, sed alterius iuri, ac domino subsunt, libertate non vtantur, cum tamen Poeta dixerit:

Non bene pro toto libertas venditur auro.
actiones viles eorum non sibi, sed dominis proficuae sunt; cum iuxta Iurifconsulti sententiam: *Quidquid acquirit seruus, acquirit domino:* nihilominus tamen, vt beata Virgo magis, ac magis se demitteret, ancillae, & seruae conditionem omnium abiectissimam sibi ascribit dicens:

Ecce ancilla Domini: verum, si Aristotelem & Elicor. consulamus, quam recte congruat B. Virgini, ancillam, & seruam Dei appellati, facile deprehendemus: etenim ille seruum vocat: *instrumentum animatum.* vnde, cum proprium sic instrumenti, non aliter operari, quam secundum quod mouetur à principali agente, idque specialissimè præ omnibus sanctis habuerit Virgo, vt omnia sua opera non aliter operaretur, quam efficaci auxilio

à Spiritu sancto mota, sacro Concilio Tridentino attestante, nullam eius actionem Deo fuisse ingratam, aperte inderique liquet, propriè, & verissimè ipsam Dei fuisse ancillam, & seruam. Illud tamen obseruant Patres in Commentario huius loci, & praesertim Bernardus (idq; Marianam humilitatè non parum efficit) quod quàm

to Angelus eam exaltauit, tantò magis ipsa se depressit, atq; demisit, respondens:

Ecce ancilla Domini: non dixit certè: ecce plena gratia, ecce quæ gratiam inuenit apud Deum, ecce super omnes scæminas benedicta, licet alioquin his omnibus titulis iam Angelus eam cohonestauerat, non dixit: ecce Reginam Angelorum & Dominam mundi, ecce futuram matrem Dei, ecce mulierem fortem, quæ Luciferi caput conteret; non dixit: ecce, quæ figuris terminum ponit, quæ antiquas vmbas fugabit, quæ Moisaicam legem abrogabit, quæ diuina oracula implebit, & vltimam perfectionis manum vniuerso dabit orbi; sed è contra humillimo affectu respondit: *Ecce ancilla Domini.* O inaudiam, ac stupendam humilitatem: cum

Pater æternus antiquissimæ suæ electionis angelicum nuntium ei mittit; cum celestis Paronymphus eam salutat, cum Spiritus sanctus in eam superuenit, cum Verbum diuinum de ea carnem mox assumeret, & ad dignitatem matris suæ illà euehere satagit, ipsa nihilosecius humilè ancillam se proficitur. Mellissus Bernardus hanc Virginis humilitatem admirans, ait: *Quæ est ista sublimis humilitas, D. Bern. h. quæ honori cedere nescit, inolescere gloria non mil. 4. super nouit; Dei mater eligitur, & ancillam se nominat; non magnum est, humilem esse in abiectioe; magna verò profus, & rara virtus, humilitas honorata.* Triplicem ergo contemplor humilitatem; primò, coactam, quæ licet ex se non sit meritoria, quando tamen liberè acceptatur, & necessitas vertitur in virtutem, & habet meritum apud Deum: huiusmodi fuit humilitas Ioseph, de quo cecinit, David: *Humiliauerunt in compedibus pedes eius.* alia est humilitas spontanea, quæ consideratio propriae vtilitatis parit; de qua Michas: *Mich. 6. Humiliatis tua, in medio tui.* Tertia humilitas est honorata (vt Diui Bernardi verbis loquar) quæ, sicut arbor, quæ tantò magis ramos suos versus terram inclinat, & dimittit, quantò pluribus pomis onustior est, ita ipsa, tantò quidem se magis despicit, quantò celestibus donis, ac diuinis muneribus cumulatioe exultat; vnde eleganter sapientissimus Petrus Rauennensis dixit: *Ecce, quam vocauit Angelus Dominam, ipsa se recognoscit, ser. de laud. & vocat se ancillam, quia deuotus animus Virg. in suis beneficijs ad obsequium crescit, augetur ad gratiam, non ad superbiam peruenit, nec ad arrogantiam prosilit.* legimus Exodi 9. *Exod. 9. quod cum Deus vellet Pharaonem plectere, eo, quod populum suum ad sibi sacrificandum dimittere renueret, dixit ad Moysen, & Aaron: Tollite plenas manus cineris de camino, & spargat illum Moyses coram Pharaone: quo facto, continuo subdit sacer textus: facta sunt vlcera vesficarum turgentium in hominibus. puluis in altum subleuatus, hominè in sublimem digni-*

Gen. 21.

dignitatis locum exaltum, significat, qui cum primum supremum illum honorem attigit, continuo superbiae tumore, instar turgentium velliscatum, laborare incipit. Exemplum huius habemus, praesenti huic nostro instituto valde accommodatum in superba illa ancilla, Agar, quae (vt sacra refert Genesis) cum agnouisset se ex magno illo Patriarcha Abraham concepis- se filium, coepit intumescere, & Sa- ram dominam suam despiciere. at longè diuersum est ingenium, longè alia condi- tio humilis ancillae Mariae, quae videns se, non ab Abraham, sed à Spiritu sancto grauidam; non Ismahelem, vt illa, sed Deum hominem mox coecepturam, non solum non intumescere, non altum sape- re, sed tunc magis se humiliare, ac deice- re coepit dicens: *Ecce ancilla Domini.*

Luc. 1.

Eccle. 1.

Ibid.

Luc. 1.

Ibid.

Salomon tanquam stupendum naturae mira- culum commemorat, quod omnia flumi- na intrant in mare, & mare non redundat ex eis, continuo tamen subdit causam huius, quae omnem tollit admirationem: quia ad loca, vnde exeunt, flumina reuertuntur, vt iterum fluant. Quare illud procul dubio mirabilius esset, si, cum in mare copiosis- sima illa flumina ingrederentur; ipsum tamen mare nec intumesceret, nec redun- daret, sed potius ad breviorum locum se comprimeret. hoc igitur mirabile, quod natura non nouit, Gratia in Maria ostendit, in quantum, velut in mare, gratia- rum, ac caelestium donorum flumina in- grederentur, ibique perpetuo manerent: antequam enim Mater Dei efficeretur, plena gratia ab Angelo salutarur, & dein- de Spiritu sancto in eam superueniente, ac virtute Altissimi eam obumbrante, no- uis caelestium charismatum muneribus diuina largitas eam cumulauit, nihilo- minus tamen, tot gratiarum fluentis in ea quiescentibus, non inflatur, non intumescit, non redundat, non in altum eri- gitur, quin potius, magis, ac magis se de- primens, atque deprimens, ait: *Ecce ancilla Domini.* Profecto Humilitas operat nasci in folio felicitis fortunae, in cacumine per-

fectae sanctitatis, in vertice doctrinae, & fastigio dignitatum; vox enim humi- lis est, cui nihil est, quo offeratur. quid enim quae so mirum, vel magnum, si qui tacet, non alios despiciat. illud grande, atque praclarum, in altis non altum sa- pere; cum extolleris, te deprimere; & quod proprium est virtutis istius, meritis so- lum attingere, & opinione tua circa so- lum reperere. Illud ergo super omnia hu- militatem Virginis commendat, quod supra verticem sanctorum omnium con- stituta, & in Dei matrem electa, quod om- nem purae creaturae dignitatem tran- scendit, inter ancillas circa terram repen- tes se connumeret, dicens: *Ecce ancilla Do- mini* hanc Mariam humilitatem con- templanti mihi Dauidica illa humilitas, cuius meminit sacra Regum historia, in mentem venit: Dauid quidem, cum in domum suam, sacram Deissimam Arcam reducere apud se statuisset, non solum in organo armigatis perueniebat, & totis vi- ribus ante Dominum saltabat: sed etiam E- phod lineo accinctus deposuerat enim, sicut plerique Patres exponunt, omnia regalia insignia, & accepit lineam vestem) sicque deducebat Arcam testamenti Domini in iubilo, & clangore buccinae: cumque eius vxor Michol per fenestram, Dauid sic cor- tam Domino saltantem prospiceret, cum in corde despexit suo: nec hoc contenta est, sed ipsum Dauid, cum iam domum esset reuersus, talibus verbis est allocuta: *Quam gloriosus fuit hodie Rex Israel discor- periens se ante ancillas seruatorum suorum, & nudatus est, quasi si nudetur vnus de scurris: id est, vnus de inanibus, vel fatuis, sicut habet Hebraeum originale; ita etiam, an- tequam Maria, quae tanquam vera Da- uidis filia, Dei filium in sacram ventris sui domum exceptura erat, illum conciperet, opus fuit, vt ipsa à tanto Patre non degenerans, se humiliaret, demitteret, ac vilipenderet, dicens: *Ecce ancilla Do- mini.**

Porro, quam haec profunda Mariae hu- militas Deo pergrata fuerit, explicare pro-

Ibid. 2. Reg. 6. Luc. 1. Luc. 1. Luc. 1. Luc. 1.

properemus: In eius figuram legimus; secundam pariter, & humilem Liam dixisse: *Vidit Dominus humilitatem meam; nunc auabit me vir meus.* vidit sanè Deus humilitatem Mariæ, adeoque sibi complacuit in ea, vt variis metaphoris, ac tropis, instar veri amantis, amorem suum erga Mariam humilitatem indicauerit. Inprimis enim ait illi: *Collum tuum, sicut Monilia;* ac, si diceret (vt egregiè explicat Gulielmus super cap. primum Cant.) non tigeat collum tuum per superbiam, sicut collum illius, de quo dixit Iob: *Cucurrit aduersus eum (scilicet Dominum) ieresto collo:* sed est pia humilitate flexile, ac proinde nõ eget aliis monilibus illud exornantibus, quia verè in se ipso non minus pulchrum est, quàm ipsa monilia. Accidit non semel, vt, cum quis intuetur pulchram aliquam imaginem, dicat: tota sanè mihi placet, sed inter omnia flexio illa colli, & inclinatio capitis supra modum mihi atridet; non dissimiliter intuens Deus pulcherrimam hanc, quam extruxerat, Virginem, licet tota sibi placeret, iuxta illud: *Tota pulchra es amica mea;* illa tamen flexio colli, & inclinatio capitis, dum eximia humilitate dixit: *Ecce ancilla Domini;* adeo ei placuit, vt vno crine colli illius captus maneret, vt ipse fatetur, ad Virginem dicens: *Vulnerasti cor meum in vno crine colli tui;* per crinem, intelligit Rupertus humilitatem, elegantem dicens: *Quid vno crine gracilius, & quid humilitate subtilius, quid crine flexibilis, & quid humilitate contrahitius? crinis vnus vix comparat: humilitas vix conuenit, quod computari possit inter homines.* de hoc ergo humilitatis Marianæ crine ait Dominus: *Vulnerasti cor meum in vno crine colli tui;* vel, vt habet alia versio: *excordasti me;* alij vertunt: *percussisti nos corde;* vel, vt LXX Interpretes transtulerunt: *abstulisti cor meum;* hoc est, *filium cordis mei;* quibus verbis non obscure indicauit beatam Virginem armis suæ humilitatis, fortissimum Deum deuicisse, & à sinu eius vngentum extrahendo, in vterum suum adduxisse. In quo sanè con-

sistit, atque certamine impletum mihi videtur illud Ieremiæ: *Fortis impiegit in fortem, & ambo pariter conciderunt.* hic duos fortissimos intueor pugnatores: pugnat Deus, de quo Dauid: *Dominus fortis, & potens, Dominus potens in prælio;* pugnat beata Virgo, de qua Sapiens: *Mulierem fortem quis inueniet?* Hi duo strenuissimi bellatores se inuicem respicientes, inter se dimicantes, pariter ceciderunt. Cecidit Maria, se demittens, atque humilians: *Ecce ancilla Domini;* Cecidit & Deus ex vtero Patris in vterum matris veniens: ecce ergo: *Fortis impiegit in fortem, & ambo pariter ceciderunt.* Quod si sollicitus scisciteris: quo armorum genere beata Virgo omnipotentem deuicit? iam dixi, non alio, quàm in vno crine colli sui. In cuius figuram legimus de Iudith, quod licet, alioquin esset eleganti aspectu nimis, & incomparabili decore, omnium oculis perpulchra appareret; nihilominus tamen non splendentis oculi, non genæ, non manus, non totius corporis venustas, sed sola calceamenta Holofernem deuicerunt; sacro textu dicente: *Sandalia raperunt animam eius.* hoc, quid aliud nobis clarius ob oculos ponit, quàm quod, licet pulcherrima esset B. Virgo à planta pedis, vsque ad verticem capitis, eius tamen humilitas, qua Mariani pedes, hoc est, eius affectus calceati erant, adeo ardentem in diuino pectore sui amorem excitauit, vt illo captus æterni Patris filii, ad viscera Mariæ, humanam carnem ex ea sumpturus, confestim descenderet. Quod, si quispiam fortè mirabitur, rebus adeo inter se dissimilibus, cuiusmodi sūt, *crinis, & calceamentum;* humilitatem comparari, aduertat quæso, quod cum humilis ex vna parte instar calcei seipsum calcet, & omnium pedibus se submittit; & ex alia, Deus eundem, velut crimen capitis sui exaltet, iuxta illud: *qui se humiliat, exaltabitur;* meritò ob hæc rationem humilitas, & calceamento, & crini comparatur. Ne tamen à potentissimis humilitatis armis, quibus beata Virgo inuincibilem

bilem deicit, quidquam recedamus, in memoriam quæso reuocemus, non absque mysterio, diuinam fortitudinē comparari à Spiritu sancto fortitudini Rhinocerotis. Refert Diuus Isidorus lib. 12. Ethymolog. quem sequuntur D. Gregorius, Incognitus, Bartholomæus Anglicus, & Bercorius, quod Rhinoceros, seu Unicornis, fortissimum, & indomitum animal, nulli cedere solitus est, à nulloque se capi permittit, cum tamē ei occurrat Virgo perpulchra, eius amore captus, instar Melitensis canis, ad eam declinat, ac omnem ferocitatem deponens, in gremio eius mansuescit, & sic facillè capitur, & ligatur; non dissimiliter, filius Dei, de quo Dauid Psalm. 28. *Dilectus, quemadmodum filius unicornium*: quamuis tanta fortitudine polleret, vt nemo eius potentie resistere valeret, Mariam intuens, & humilitatis, ac pulchritudinis eius amore captus, ad virginei vteri gremium declinavit, in eoque victus requiescens, ad eam mansuevit, vt recēs natum videres illum vbera matris sugentem, pannis inuolui, & ligari, iuxta illud, quod canit Ecclesia: *Membra pannis inuoluta, Virgo mater alligata, & manus, pedesq; & crura, stricta cingit fasciis*; ecce tunc impletum, quod in figura eius legimus, fortissimum Samsonem nō alibi ligatum, & deicitum, quā in gremio pulchræ Dalilæ iacentem. Arbitror etiam ad id delineandum voluisse naturæ auctorem, vt signum *Virginis* in cœlesti Zodiaco inter *Leonem*, & *Libram* collocaretur, quasi leonis iram, & iustitiæ seueritatem temperans. sanè, si cum iracundia Dei, diuina iustitia coniungeretur, vniuersum genus humanum perderet, cuius non obscurum argumentū habemus in horrido illo supplicio Regi Balthassarī diuinitus illato. Apparuit in aula regia descriptum epitaphium illud: *Mane, Teshel, Phares*: appensus es in statera, & inuentus es minus habens; ecce, quia statera, seu libra coniuncta erat leoni, Deus quidem vltionis, qui tribus digitis appendit molem terræ, eiusdem

sententiam illam horrendam scripsit: *Di. Daniel, ussum est regnum tuum, & datum est Medis, & Persis*; è contra verò hac nostra felici legis gratiæ ætate signum Virginis, cuius meminit Ioannes: *signum magnum apparuit in cælo*: non sicut libram cum leone coniungi; quin potius Deum ad eam mitigat, vt, & illum nobis benedictionem, & peccatorum remissionem impertiri faciat, Dauid dicente: *Benedixisti Domine terram, &c. operuisti omnia peccata eorū mitigasti omnem iram tuam*; vel, legit D. Hieronymus: *Continuisti iram tuam*; vel, vt habet originale Hebræum: *Reuaxisti, aut collegisti iram tuam*, quando in bilance aliquid ponderatur, quantò maius est pondus vnius stateræ, tantò magis alia superius exurgit: olim certè ad eam ponderabat iustitiæ statera, vt illa, quæ misericordiæ erat, ita in altum exurrexerit, vt cœli cacumen attingeret, id attestante Dauid: *Domine in cælo misericordiæ tuæ: ex interpositione tamen Virginis signi iam misericordiæ statera terram tangit, eodem propheta dicente: Misericordia Domini plena est terra: iustitiæ verò statera altius eleuata est, vt idem Dauid dixit: Iustitia de cælo* Psalm. 84. *prospexit*.

Tandem, iam ad sequentia verba explananda, si placet, accedamus: *Fiat mihi secundum verbum tuum*: in quibus sanè sanè illud primum obseruandum duxi, ex illis magis confirmari, & stabiliri Mariam humilitatem, de qua hucusque sermonem institimus: cerè, cum Angelus prædixisset Virgini: *Ecce concipies: ipsa nō respondit: faciam, sed: fiat*; quia verè humilis, omnia bona à se facta, aut faciēda, Deo adscribit, magisque ab illo, quā à se facta putat. Et quidem, si vera est sententia D. Thomæ, afferentis solum Spiritum sanctum effectiue concurrisse ad conceptionem Christi, B. verò Virginem passiuè tantum, subministrando purissimi sui sanguinis materiam, satis congrue ad id explicandum, non respondit *Virgo: faciam*, quia ipsa non erat effectura, sed *fiat*; quia efficiētia tota conceptionis à solo Spiritu

Nam. 24.
D. Isid. lib.
12. ethymol.
D. Greg. l. 31.
moral. c. 13.
In cogn. sup.
Psalm. 77.
Bart. Angl.
lib. 18. de
animal. c. 85.
Bercor. in
reducto. lib.
10. cap. 85.
Psalm. 28.

Eccles. offic.
B. Virg.

Judit. 16.

Daniel. 5.

Isaia 4.

Spiritu sancto futura erat. Deinde, ut mēs nostra excellentiam horum verborū magis percalleat, conferamus, obsecro, fiat Marianum, tam cum humano, quam cum diuino fiat. Sanē si de humano loquamur, nemo negabit fummorū Pontificum fiat, celeberrimum esse; at longē quidem inferius est hoc Virginis fiat, cum per illud caduca dignitates, fugacesq; honores, ac beneficia parum stabilia conferantur, per illud verō fiat, celsissima illa, atque in æternam duratura Dei matris dignitas Mariæ collata fuerit. Si autem eadem comparatione, antiquum illud Dei fiat, per quod facta sunt omnia: fiat lux, & facta est lux: fiat firmamentum, & factum est ita, in medium producamus, illud certē liquido constabit, grandiora quidem prodigia, & mirabiliora portenta ad illud Mariatum, quam ad illud diuinum: fiat: patrata fuisse, ad illud facta est lux, aëris tenebras depellens, ad istud factus est fons lucis, que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, & spirituales mentis tenebras fugat; ad illud factum est celeste firmamentum, sed ad hoc (quod longē id superat) Verbum caro factum est: ad illud tandem facta est mundi creatio, sed ad hoc fieri incœpit mundi redemptio, & restauratio. Ad hæc patres illi antiqui, quasi strenue, ac sapientes piscatores, filium Dei piscari ardentissime concupientes, varia petitionum retia, ut illum caperent, expanderunt, sed nunquam id consequi potuerunt: vnde meritō usurpare sibi potuissent illud Petri: per totam noctem laborantes nihil cepimus: at Virgine in lucem prodeunte, adfuit tunc virga ad illam piscationem apta, de qua Isaias: Egredietur virga de radice Iesse: hamus huius virgæ fuit humilitas, elca virginitas, quia filius Dei nascitur inter lilia: his instrumentis beata Virgo vtens, cum primum protulit verba illa: fiat mihi secundum verbum tuum: filium Dei cœpit, & in vterum suum clausit; tanta fuit illius fiat potentia, atque efficitas. Verū inopiam nostrā suppleat

copia Bernardi, ac facundia illius melliflui oris, hæc dulcissima verba in persona Virginis proferentis: Fiat mihi de verbo secundum verbum tuum; Verbum, quod erat in principio apud Deum, fiat caro de carne mea secundum verbum tuum, fiat, obsecro mihi verbum, non prolatum, quod transeat, sed conceptū, ut maneat, carne videlicet indutum, nō aere; fiat mihi non tantum audibile auribus, sed & visibile oculis, palpabile manibus, gestabile humeris, nec fiat mihi verbum scriptū, & mutum, sed incarnatum; & viuum; hoc est, non mutis figuris mortuus, in pellibus exaratum, sed in forma humana mei castis visceribus viuaciter impressum; & hoc non mortui calanui depictione, sed sancti Spiritus operatione; eo videlicet modo fiat mihi, quo nemini ante me factum est, nemini que post me faciendum. Et rursus: Porro multifariam, multisq; modis olim Deus locutus est patribus in Prophetis, & alijs quidem in aure, alijs in ore, alijs etiam in manu factum esse verbum Domini memoratur, mihi autem oro, ut in vtero fiat iuxta verbum tuū. Nolo autem, ut fiat mihi, aut declamatorie predicatum, aut figuratiue significatum, aut imaginatiue somnium, sed silenter inspiratum, personaliter incarnatum, corporaliter inuisceratum. hæc, tam piē, quam sapienter Bernardinus. Ne tamen à doctrina tanti Patris discedamus, illud addere licet (quod Marianam humilitatem ad cœlum vsque extollit) per illam, matrem Dei fieri meruisse, verba Bernardi hæc sunt: etiam si placuit ex virginitate, tamen ex humilitate conceptu. Nec solum hæc est Bernardi doctrina, sed & aliorum Patrum, & præsertim Diui Augustini, cuius aurea verba, tametsi non pauca, gratanter recitabo. In hunc modum Virginem affatur, sermon. 2. de Natiuit. Mariæ: Dic mihi, queso, iam sancti sanctorum mater, quem admodum myrtini odoris, & nixi coloris liliū conuallū sine succo humane propaginis, & sine imbre carnalis seminis in sinu Ecclesiæ germinasti? Dic mihi, queso, vnica mater, quibus manibus, vel quo deitatis articulo in vtero tuo formatus est Dei filius, cuius Deus

D. Bern. homil. 4. sup. missus.

Hebr. 1.

D. Bernard.

D. August.

Sapient. 3.
 Solus est Pater? Die, obsecro te per eum, qui te fecit, ut ipse fieret in te, dic (inquam) mihi, quid boni egisti, aut quantum premium obtulisti, per quas potestates ambisti, quot patrimonios adhibuisti, que suffragia promissisti, quo spiritu, vel qua cogitatione ad hoc, ut acciperes, preuenisti, ut virtus, & sapientia Patris que attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter, totus ubi que manens, & sine vlla sui mutatione in vicram tuam veniens, ita castellum castum tui ventris incoheret, ut ingrediens, non lederet, exiens, incolume custodiret? Die mihi, quaeso, quemadmodum ad hoc peruenisti? & illa: Queris à me, quod obtulerim munus, & unde mater effecta sim Creatoris? oblatio mea fuit humilitas mea, & ideo magnificat anima mea Dominum, quia respexit, non aureo eleuatam tunicam meam, non pomposo cultu radiantis auri ornamentum cervicis mee, aut pretiosorum lapidum, vel margaritarum dependentium manibus meis decorem, aut gemmarum ruborem attendit, nec facio mendaci colorem, sed respexit humilitatem ancilla sue; veni enim ad me mansuetus, requiescens super matrem spiritum humilem, & mansuetum, ac tremens verba sua. hæc ille, Hugo Victorius in suis annotationibus super Magnificat inquit: Respexit Deus humilitatem Marie, cui per humilitatis meritum dedit, ut filium suum in carne conciperet, & de sua carne verum Deum, & hominem, omnium hominum Saluatorem, generaret. accedit Ambrosius Ansbettus, qui in Comment. super Apocalyp. beatam Virginem alloquitur: O quantum meruisti, & quantum beata humilitas in sacra Virgine valuisti; quid enim in sacra Virgine meruisti, nisi ut Deum homini coniungeres, ut Verbum carni vnires? Confirmant idem egregia Ruperti Abbatis verba libr. 3. in Cantica, dicentis: Cùm te reputares indignam viro, facta es digna Deo, cum te indignam iudicares facere semen in Israel, facta es digna, facere salutem ibidem; cum indignam te reputares, lactare filium hominem, digna habita es uberibus pulcherrimis, manus virginis lactare filium, Deum, & homi-

nem. Actandem idipsum non obscure mihi significasse videtur sponsa, cum in persona beatæ Virginis dixit: Dum esset rex in accubitu suo nardus mea dedit. *Cant. 1.*
 suauitatis: ad cuius loci intelligentiam, duo prius obseruare oportet; primum est, quod accubitus, in quo ab æterno filius Dei recubuit, fuit sinus Patris; secundum est, quod nardus (ut tradit Diuus Isidorus) est herba parua, nunquam in D. Isidor. lib. 17.
 altum seerigens, iuuatque ad sanandos tumores, & vtilis est feminae ad conceptionem, ut & Bercoarius adnotauit in Bercoar. lib. 12. c. 106.
 suo mortali reductorio: hoc supposito, sensus est, cum filius Dei recumberet in sinu Patris, nardus virginis humilitatis meæ fragrantem adeo odorem emisit, ut eo ipse allectus ad inum vteri mei descenderit, ut in eo illum conciperem, & carne induerem. hunc suauem odorem Virgo præcipue dedit, quando ex auro cordis sui thuribulo verba illa prodierunt: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. n. eruit ergo beata Virgo de congruo Christum sua humilitate concipere per nardum aptè significata, tum propter paruitatem suam, tum propter vim tumores sanandi, quod proprium est humilitatis, quæ omnem vanitatis, & inflationis tumorem dissoluit. Quibus, si addas ex D. Isidoro præcitato loco, virtutem, quam confert ad concipiendum, facile videbis, quàm his verbis Canticorum consonant allata D. Bernardi verba: Etiam si virginitate placuit, ex humilitate tamen concepit Saluatorem mundi. Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum.
 Amen.

